

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

*Гузенко О.П. кандидат економічних наук., доцент, доцент кафедри
цивільного та господарського права*

Криворізький навчально – науковий інститут

Донецького юридичного інституту МВС України

Сучасний підприємницький сектор країни відзначається таким негативним явищем як банкрутство. Вплив кризових явищ, які на даний час супроводжують його діяльність призводить до появи рис банкрутства, на основі несвоєчасного виконання зобов'язань з комерційними партнерами. До складу основних факторів, котрі збільшують ризик діяльності вітчизняних підприємств, як правило включають доволі значний податковий тиск, нерегульований вплив інфляції на процеси ціноутворювання, значні комунальні тарифи, збіднілість населення, що уповільнює проведення операцій купівлі та продажу продукції, нестабільний курс валют тощо. Визначаючи фактори негативного впливу варто торкнутися питань карантинних обмежень, котрі з одного боку, викликані необхідністю збереження життя населення, з іншого боку, дієвий ,продуманий механізм адаптації карантинних заходів в підприємницькій сфері практично відсутній.

Чисельні наукові дослідження показують, що інтерес науковців, політиків та практиків до питань проведення процедур банкрутства постійно зростає. Вочевидь така ситуація викликана як кризовими явищами в економіці країни, так і наявністю багатьох недоліків у законодавчому регуляторі. Серед науковців доцільно відзначити наукові розробки таких учених, як О.М.Бойко [1], Л.І.Гробован [2], Ю.В. Кабенюк [3], Т.М.Чубар [4] та інших. Зазначені правознавці в певній мірі сприяли вдосконаленню процедур банкрутства в Україні. Проте визначенню особливостей нормативно-правової регламентації процедур банкрутства уваги в працях цих учених було приділено недостатньо, оскільки ці питання розглядалися фрагментарно, в межах ширшої правової проблематики.

Нагадаймо порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом і застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів було встановлено на рівні Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 р. Повна зміна формату нормативно-правової регламентації цієї сфери суспільних відносин відбулася за рахунок ухвалення кардинально нового кодифікованого нормативно-

правового акту 18 жовтня 2018 р. Верховною Радою України Кодексу України з процедур банкрутства[5], який набув чинності 21 квітня 2019 році.

Впровадження зазначеного правового регулятора надало змогу вирішити певні спірні питання в процедурах банкрутства. У відповідності з Кодексом України з процедур банкрутства [5] законодавець пропонує до боржника-юридичної особи застосовувати судові процедури та розкриває їх зміст наступним чином:

по – перше, розпорядження майном боржника (система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, здійснення аналізу його фінансового стану);

по – друге, санація боржника (система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів, активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника);

по – третє - ліквідація банкрута (судова процедура, яка вводиться у випадку підтвердження неплатоспроможності боржника та відсутності застосування заходів, спрямованих на запобігання визнанню боржника банкрутом).

При цьому законодавець звернув увагу на той факт, що перед тим, як господарський суд прийматиме рішення про те, чи переходити до санації чи ліквідації банкрута, відповідне рішення має прийняти орган самоорганізації кредиторів (збори кредиторів, комітет кредиторів боржника), яким господарський суд обов'язково повинен надавати оцінку для визначення подальшої долі боржника. На введенні судової процедури чи переході до наступної судової процедури у справі про банкрутство активна участь кредиторів не закінчується. Зокрема, кредитори, як учасники у справі про банкрутство, можуть через комітет кредиторів або самостійно ініціювати процес відсторонення арбітражного керуючого. При цьому клопотання комітету кредиторів про відсторонення арбітражного керуючого несе за собою відсторонення арбітражного керуючого - незалежно від наявності чи відсутності підстав такого відсторонення.

С. Жуков [6] звертає увагу на той факт, що у відповідності з Кодексом України з процедур банкрутства [5] кредитори та арбітражний керуючий наділені правом бути ініціатором визнання недійсними правочинів боржника у порядку ст. 42. При цьому арбітражний керуючий, який виконує

повноваження ліквідатора, може бути ініціатором для притягнення директора або інших осіб до субсидіарної відповідальності у зв'язку з доведенням боржника до банкрутства. Правовик вважає, що поєднання судового нагляду за реалізацією процедур у справі про банкрутство й активної участі кредиторів та арбітражного керуючого має забезпечувати ефективне використання інструментів, передбачених Кодексом України з процедур банкрутства, які спрямовані на погашення боргів боржника та відновлення його платоспроможності, є головною особливістю і складністю процедур у справах про банкрутство.

Таким чином, Кодекс України з процедур банкрутства має значну кількість правових інститутів, які можуть використовуватися як боржником, так і кредиторами для досягнення відповідної мети у процедурах банкрутства. За винятком деяких дискусійних питань, відповіді на які дасть право застосовна практика, є цілком довершеним актом законодавства сучасної країни і відповідає світовим тенденціям у питаннях банкрутства. Успіх у цьому буде залежати від ефективності використання як окремих елементів комплексу інструментарію попередження банкрутства та відновлення платоспроможності, так і загалом усієї системи комплексу.

Розуміння можливостей процедур банкрутства є нагальною необхідністю для сучасних умов бізнесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борейко О. М. Неспроможність та банкрутство у цивільному праві України (основні положення та правова природа) : автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 19 с.

2. Грабован Л. І. Погашення вимог кредиторів у процедурі банкрутства. Теорія і практика : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 308 с.

3. Кабенюк Ю. В. Правове регулювання арбітражного управління в процедурі банкрутства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2018. 242 с.

4. Чубар Т. М. Правове регулювання заліку взаємних однорідних вимог у відносинах неспроможності (банкрутства) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2018. 241 с.

5. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. 10 трав. (№ 19).

6. Жуков С. Процедури банкрутства: можливості для боржників та кредиторів. *Юридичну Газета*. 13 квітня 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/proceduri-bankrutstva-mozhливosti-dlya-borzhnikiv-ta-kreditoriv.html>